

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱/۱۰

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۴/۲۵

صفحه ۹۲ تا ۱۲۲

تحلیل تاثیر، همگرایی و واگرایی کنشگران امنیتی تهران بزرگ

عظیم علیزاده^۱، علیرضا جزینی^۲

چکیده

امنیت تهران به‌عنوان پایتخت و تضمین‌کننده امنیت داخلی و امنیت ملی بسیار حائز اهمیت است و لازم است کنشگران موثر بر آن، از منظر تاثیر، همگرایی و واگرایی تحلیل گردند. هدف این تحقیق، کاربردی و ماهیت آن، از نوع توصیفی، و موردی-زمینه‌ای و از منظر آینده‌پژوهی اکتشافی و هنجاری و روش تحقیق آمیخته می‌باشد. جامعه آماری تحقیق، شامل کلیه اسناد و مدارک منتشر شده مرتبط با امنیت پایدار استان تهران و برای مصاحبه و پرسشنامه از خبرگان و کارشناسان (وزارت کشور، استانداری و فرمانداری‌های استان تهران، فرماندهی کل انتظامی، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، قرارگاه ثارالله تهران، وزارت اطلاعات، دبیرخانه شورای عالی امنیت ملی، شورای امنیت کشور، فرماندهی انتظامی تهران بزرگ، غیره) دارای ویژگی‌های ذیل: تحصیلات کارشناسی ارشد و دکتری در حوزه‌های مرتبط با تحقیق و دارای حداقل ۱۰ سال تجربه و مسئولیت می‌باشد. روش‌های گردآوری داده‌ها در این تحقیق از روش کتابخانه‌ای برای بررسی منابع و متون مرتبط و از روش میدانی برای اطلاع از نظرات و آرای خبرگان موضوع استفاده می‌شود. برای تجزیه و تحلیل داده‌های گردآوری شده، ابتدا از شاخص‌های آمار توصیفی در تهیه جدول‌های فراوانی، درصد فراوانی، میانگین و انحراف معیار استفاده شد. و برای تجزیه و تحلیل داده‌های گردآوری شده و برای تحلیل کنشگران مؤثر در امنیت استان تهران از نرم‌افزار Mactor استفاده گردید. مهمترین کنشگران بین‌المللی، منطقه‌ای، ملی و استانی مؤثر بر امنیت استان تهران از منظر تاثیر، همگرایی و واگرایی مبتنی بر تقویت و سلب امنیت، شامل: اراذل و اوباش، مجرمان حرفه‌ای، هیئت‌ها و مساجد، استانداری، شهرداری، دادگستری و دادستان تهران، سازمان اطلاعات استان، فرماندهی انتظامی تهران بزرگ و شرق و غرب تهران، قرارگاه ثارالله و قرار حضرت رسول (ص)، تشکل‌های کارگری و صنفی، چهره‌های دینی و مذهبی، شبکه‌های اجتماعی داخلی، ائمه جمعه و جماعات استان، رسانه و شبکه‌های فارسی‌زبان خارجی، رژیم صهیونیستی، آمریکا، اتحادیه اروپا، چین، روسیه و عربستان و غیره می‌باشند که تحلیل و در مقاله ارائه گردید.

واژگان کلیدی: کنشگران، امنیت، استان تهران، همگرایی و واگرایی

۱. استادیار پژوهشکده امنیت داخلی، پژوهشگاه علوم و معارف دفاع مقدس سپهبد شهید حاج قاسم سلیمانی

(نویسنده مسئول) a.alizadeh.phd@gmail.com

۲. استاددانشگاه علوم انتظامی امین alirj1101@gmail.com

مقدمه و بیان مسئله:

امنیت تهران به عنوان پایتخت و تضمین کننده امنیت داخلی و امنیت ملی بسیار حائز اهمیت است و نیازمند بررسی، توصیف، تبیین علمی به منظور پیش بینی و آمادگی مواجهه با رویکردی کنشگر هستیم.

امنیت از اساسی ترین نیازهای بشری است. در فرهنگ سیاسی آن را «فقدان تهدید» می دانند، گرچه عده ای، فقدان تهدید را آرزویی دست نیافتنی و امنیت را به حداقل رساندن تهدیدها و یا مدیریت تهدید باهدف ضعیف کردن تهدید می دانند. امنیت نخستین و مهم ترین شرط یک زندگی سالم اجتماعی است. در دین اسلام نیز امنیت از اهمیت زیادی برخوردار است. حضرت ابراهیم (ع) هنگام بنای کعبه، نخستین چیزی را که از خدا برای آن سرزمین طلب کرد، نعمت امنیت بود: «رَبِّ اجْعَلْ هَذَا بَلَدًا آمِنًا» (بقره، ۱۲۶) از طرف دیگر دومین هدف پیامبران بعد از تیشیر و انذار، ایجاد امنیت و نظم عمومی از طریق رفع اختلاف بر مبنای کتاب الهی است: «كَانَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً فَبَعَثَ اللَّهُ النَّبِيِّينَ مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ وَأَنْزَلَ مَعَهُمُ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِيَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ فِيمَا اخْتَلَفُوا فِيهِ» (بقره/ ۲۱۳) این ویژگی چنان پر اهمیت است که موجب منت پروردگار بر آدمیان بوده و او را شایسته سپاس و بندگی می کند: «فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَآمَنَهُمْ مِنْ خَوْفٍ» (قریش، ۳-۴). دو اصل مهم را می توان از بینش امنیتی اسلام نتیجه گرفت؛ نخست، ارزش امنیت و منزلت حافظان آن و دوم، لزوم شدت عمل در برابر آرامش ستیزان و برهم زندگان امنیت پژوهش حاضر، به دلیل پیچیدگی های امنیتی استان تهران و کشور و سرعت بالای تحولات در عرصه های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و امنیتی کشور مبتنی بر نااطمینانی های که متاثر از تصمیم کنشگران جهانی، منطقه ای و ملی بر کشور است با تحلیل تاثیر، همگرایی و واگرایی کنشگران، به صورت مدون و نظام مند، به رشته تحریر درآمده است.

پیشینه تحقیق:

جدول شماره ۱- پیشینه تحقیق

ردیف	عنوان	ماهیت	سال	محقق	سازمان	نتیجه و توضیحات	ارتباط با پروژه
	آینده‌نگاری راهبردی احساس امنیت شهری در کلان‌شهر تهران	مقاله	۱۴۰۱	الهامی برهانی، پور طاهری	فصلنامه علمی امنیت ملی	چهار عامل شامل ۱) ایمان، معنویت، ارزشها و باورهای مذهبی ۲) عدالت، برابری و عدم تبعیض ۳) رفاه مادی (برخورداری از درآمد و اشتغال پایدار) و شهری عاری از فقر، بیکاری و گرانی و نیز پایداری کالبدی به‌عنوان نیروهای پیشران شناسایی شده‌اند. در نهایت ۶ سناریو با بیشترین سازگاری بر اساس شرایط مطلوب، ایستا و بحرانی برای احساس امنیت شهری کلان‌شهر تهران انتخاب شدند. تحلیل سناریوها، آینده مطلوب برای احساس امنیت شهری کلان‌شهر تهران در چشم‌انداز ۱۴۰۴ را دشوار ارزیابی می‌کند.	بهره‌برداری در ادبیات و تجویز راهبردها

ردیف	عنوان	ماهیت	سال	محقق	سازمان	نتیجه و توضیحات	ارتباط با پروژه
	آینده پژوهی امنیت اجتماعی در نظام شهری ایران	مقاله	۱۳۹۹	افسری و همکاران	فصلنامه آینده پژوهی دفاعی	شاخص‌شناسی برای تبیین، سنجش و اولویت‌بندی، پرداختن و تحلیل عاملی و تحلیل شبکه‌های اولویت‌بندی مؤلفه‌ها و شاخص‌ها در نظام شهری آینده به دست آمد. و روش اصلی برای سنجش امنیت اجتماعی در نظام شهری ایران شامل بُعد اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، سیاسی، امنیت جانی و ناموسی، دینی و اسلامی، زیست محیطی و محیطی (کالبدی - فضایی) می‌شود که بر اساس مؤلفه‌ها و شاخص‌ها باشد. کاربرد در سکونتگاه‌های شهری احصاء شدند. در نهایت بر اساس تحلیل عاملی و تحلیل شبکه‌های اولویت‌بندی مؤلفه‌ها و شاخص‌ها در نظام شهری آینده به دست آمد.	با توجه به شاخص‌ها، بهره‌برداری در ادبیات
	کارگزاران امنیت در مکتب امنیتی جمهوری اسلامی ایران	مقاله	۱۳۹۸	کلاه چیان	فصلنامه آفاق امنیت	هدف این مقاله، جانمایی کارگزاران امنیت در لایه‌های حاکمیتی و بیان مأموریت‌ها و وظایف آنان است. و چهار لایه: حکومت، امنیت اجتماعی، مکتب امنیتی نظام و امنیت پایدار ترسیم و بر مبنای آن کارگزاران امنیتی در لایه‌های چهارگانه فوق مشخص و تبیین شده‌اند.	بهره‌برداری در ادبیات

ردیف	عنوان	ماهیت	سال	محقق	سازمان	نتیجه و توضیحات	ارتباط با پروژه
	جغرافیای نظامی ایران (تحلیل جغرافیایی امنیت تهران)	رساله	۱۳۸۸	صفوی	دانشگاه تربیت مدرس - دانشکده	به تبیین عوامل مؤثر در امنیت شهر تهران و توصیف وضعیت و شرایط از ابعاد مختلف و ارائه راهکارها به منظور ارتقاء امنیت پایدار شهر تهران پرداخته اند	بهره‌برداری در ادبیات
	سیاست‌های امنیت شهری و تأثیر آن‌ها بر اثربخشی جمعی	مقاله	۲۰۲۰	لین ۱	اسپرینگر	نتایج این تحقیق حاکی از این است که ساکنان اجرای قانون سخت‌را به نفع خود می‌دانند و در صورت امکان روابط اجتماعی بین ساکنان و نیروهای امنیتی، تأثیر مثبت بر جمعی گذاشته است. از این رو، سیاست‌های امنیت شهری با کاهش کارایی جمعی، به ایجاد سرمایه‌های اجتماعی را منحرف کمک کرده است.	بهره‌برداری در ادبیات

جمع‌بندی پیشینه تحقیق

بررسی منابع حاصل از پیشینه تحقیق مبین آن است که علیرغم مطالعاتی که در حوزه امنیت کلانشهر تهران صورت گرفته است ولی هیچ یک از تحقیقات انجام شده به توصیف و تبیین کنشگران بین‌المللی، منطقه‌ای، ملی و کلانشهر تهران نپرداخته است و این تحقیق اولین تحقیق در خصوص تحلیل کنشگران امنیتی استان تهران با بررسی تأثیر، همگرایی و واگرایی آنان است

مبانی نظری

شهر امن از نظر قرآن

در قرآن شهری که برخوردار از امنیت است به‌عنوان الگو و نمونه و سرزمین مطلوب و آرمانی معرفی شده است: «وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا قَرْيَةً كَانَتْ آمِنَةً مُطْمَئِنَّةً يَأْتِيهَا رِزْقُهَا رَغَدًا مِنْ كُلِّ مَكَانٍ فَكَفَرَتْ بِأَنْعَمِ اللَّهِ فَأَذَّا قَهَا اللَّهُ لِبَاسِ الْجُوعِ وَالْخَوْفِ بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ» (نحل / ۱۱۲) (و خداوند شهری را مثل

زده است که امن و آرام بود و رزقش به وفور از هر طرف به آن می‌رسید، اما کفران نعمت خدا کردند و خدا هم به سزای آنچه انجام می‌دادند گرسنگی و هراس را به آن‌ها چشانید. در این آیه جوع و خوف نتیجه اعمال انسان‌ها و کفران نعمت‌های الهی است و باز بین رفتن امنیت به وجود می‌آید. یکی از مصادیق مهم واژه‌هایی مانند «نعمت»، «نعیم» و «برکات» در قرآن امنیت دانسته شده است. برای نمونه، علامه طباطبایی در بحث از آیه ۹۶ سوره اعراف «وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَلَٰكِن كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُم بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ» (و اگر مردم شهرها ایمان می‌آوردند و تقوای پیشه می‌کردند، بر کاتی از آسمان و زمین به رویشان می‌گشودیم ولی آن‌ها تکذیب کردند پس ما نیز ایشان را به سزای آنچه می‌کردند گرفتار ساختیم) به این معنا اشاره می‌کند و می‌نویسد: «برکات به معنای هر چیز کثیری از قبیل امنیت، آسایش، سلامتی، مال و اولاد است که غالباً انسان به فقدان آن‌ها مورد آزمایش قرار می‌گیرد» (علامه طباطبایی، ۱۳۷۴، ج ۸: ۲۵۲).

امنیت شهری

مطالعه مفهوم «فضای شهر امن» نمی‌تواند محدود به خرد فضاها باقی بماند و در هر صورت عوامل مؤثر سطوح بالاتر: سطوح پایین‌تر را تحت شعاع قرار می‌دهند. لذا با کنترل امنیت در فضاهای کلان، می‌توان از ریزش جرم به فضاهای پایین‌تر شد. برای ایجاد احساس امنیت و حفظ ایمنی فضاها در سطوح مختلف روش‌ها و روندهای گوناگونی از طریق صاحب نظران و کمیته‌های بین‌المللی ارائه گردیده است که هر یک به نوعی با تمهیداتی در پی رسیدن به «فضای شهر امن» برآمده‌اند. بر پایه پژوهش‌های علوم اجتماعی و جامعه‌شناسی مشخص گردیده که رابطه مستقیمی بین امنیت و خوانایی وجود دارد، یعنی هر چه فضا خواناتر و طراحی مطرح‌شده، محیط از امنیت بالاتری برخوردار است (لینچ، ۱۳۸۶: ۱۴۵). رویکردهای جدید طراحی محیطی نیز بر این نکته تأکید دارند که با توجه به ساختار کالبدی فضاهای شهری و تدوین و اعمال ضوابط ویژه در آن‌ها می‌توان به میزان گسترده‌ای از ارتکاب جرائم شهری جلوگیری کرد. در اصل، تقویت انگیزه‌های اجتماعی جامعه و ارتقا نظارت عمومی در کنار افزایش شفافیت فضاهای عمومی و عناصر مستقر در محیط‌های شهری و رفع نابسامانی‌های کالبدی و منظر بخشی از ساز و کارهای ایجاد محیط امنی شهری می‌باشد. امنیت در ساختار شهر وابسته به اتصال امنیت به شهر و در واقع قرار گرفتن شهر در یک سلسله مراتب معنایی

است که می‌بایستی به بروز ویژگی‌های کالبدی و بصری در ساختار شهری بیانجامد. شایان ذکر است که بی‌نظمی ساختار اجتماعی نیز می‌تواند از گسترش ناامنی به وجود آید که به خشونت اجتماعی یا خرده فرهنگ‌های هنجار ستیز منتهی می‌شود. امنیت شهری نیز دارای ابعاد متمایزی است که از خوانش مفاهیم اجتماعی و فرهنگی، اقتصادی و سیاسی، مذهبی و دینی در ساختار شهری حاصل می‌شود (بمانیان و محمودی نژاد، ۱۳۸۸: ۸۲). بر این اساس فضاهای شهری به‌عنوان بستر زندگی و فعالیت شهروندان باید بتوانند با توجه به شباهت‌ها و تفاوت‌های میان افراد و گروه‌های سنی و اجتماعی، جنسی، محیطی امن و سالم و جذاب را برای همه افراد فراهم کند و نیاز تمامی اقشار اجتماعی را پاسخ مناسب دهد. بر این مبنا التفات به مقوله امنیت شهری از آنجا اهمیت مضاعف دارد که با نگاهی به رشد شهرنشینی و افزایش جمعیت شهرنشین که اختلاط و درهم آمیزی بیشتر انسان‌ها را در ساختار شهر به همراه دارد، دریافت می‌شود که این مقوله ارتباط و پیوستگی نزدیکی با امنیت ملی و انسجام و همبستگی اقشار یک اجتماع در برابر تهدیدهای درونی و بیرونی در حال شکل‌گیری نسبت به آن سیستم دارد. این گسترش بیرویه می‌تواند این نکته را یادآور شود که هر افزایش جمعیتی در ساختار شهری، می‌تواند به کنش‌ها و واکنش‌های گوناگون در عرصه جمعی تبدیل شود که در نهایت امکان کاهش احساس امنیت از دیدگاه شهروندان در ابعاد اقتصادی، فرهنگی و حتی جانی و مذهبی را نیز در برمی‌گیرد (بمانیان و محمودی نژاد، ۱۳۸۸: ۸۳). از این رو عوامل مختلفی می‌توانند امنیت در شهر را در معرض تهدید قرار دهند، به طور کلی دو تهدید اصلی نسبت به امنیت در شهرها بروز می‌کنند که عبارت انداز: جرم و خشونت شهری. بر این مبنا جرائم و خشونت‌های شهری در سراسر جهان در حال افزایش می‌باشد که باعث بالا رفتن واهمه، بیم گسترده و راندن سرمایه در بسیاری از شهرها می‌باشد. بنابراین پایداری امنیت شهری دارای اهمیت است و امنیت شهری پایدار، به معنای پایداری در حذف تهدیدهای امنیت شهری می‌باشد (رضویان و آقایی، ۱۳۹۳: ۴۴).

انواع تهدیدهای امنیت شهری:

حسینی ابعاد امنیت شهری و انواع تهدیدها و علل آن را به شرح جدول شماره ۲ ارائه نموده است:

جدول شماره ۲- ابعاد امنیت شهری و انواع تهدیدهای ابعاد امنیت

ابعاد امنیت	انواع تهدیدهای شهری	علت / چگونگی منجر شدن به یکی از/دو تهدید(های) کلی امنیت شهری (جرم و خشونت شهری)
اقتصادی	بیکاری	بیکاری به علت فشارهای روحی و روانی که بر فرد وارد می‌کند، وی را در برابر بروز خشونت و وقوع جرم آماده می‌سازد.
	فقر شهری	هر میزان آن که فقر شهری بیشتر باشد، میزان بروز خشونت و وقوع جرم بالاتر می‌رود.
	عدم وجود عدالت اقتصادی	بروز خشونت و وقوع جرم در جهت اعتراض به عدم وجود عدالت اقتصادی رخ می‌دهد.
اجتماعی	در زمینه جمعیت	بالا بودن تراکم جمعیت (خالص و ناخالص) به خصوص تراکم جمعیت جوان
	در زمینه مهاجرت	مهاجرت روزافزون در داخل شهرها، روستا به شهرها (کوچک و بزرگ) و شهرهای کوچک به شهرهای بزرگ
اجتماعی	در زمینه نیازهای اجتماعی	عدم برآورده شدن نیازهای اجتماعی (رفاه، ورزش، بهداشت و درمان و جز آن)
	در زمینه جمعیت	ناهماهنگی‌های اجتماعی و گسستگی‌های حاصل از نوع خاصی از تراکم جمعیت (تبلور کالبدی: افزایش تراکم ساختمانی؛ تبلور اجتماعی؛ عدم تجانس اجتماعی) مانعی برای سازگاری با محیط می‌باشد و در پی آن بروز خشونت و وقوع جرم رخ می‌دهد.
اجتماعی	در زمینه مهاجرت	مهاجرت سبب کاهش پیوندهای اجتماعی، تراکم جمعیت و ... می‌شود؛ فقدان پیوندهای اجتماعی نادیده گرفتن الزامات اجتماعی را در پی دارد؛ تراکم جمعیت، به خصوص تراکم جمعیت جوان مانعی برای سازگاری با محیط می‌باشد و در پی آن بروز خشونت و وقوع جرم رخ می‌دهد.

<p>در جهت اعتراض به عدم دسترسی به امکانات اجتماعی مورد نیاز یک زندگی مناسب به‌خصوص برای جوان‌ها خشونت بروز می‌کند.</p>	<p>عدم دسترسی به امکانات اجتماعی مورد نیاز یک زندگی مناسب (مراکز تفریحی- ورزشی: ورزشگاه و ...، بهداشتی-درمانی: درمانگاه و ...)</p>	<p>در زمینه امکانات اجتماعی</p>
<p>در جهت اعتراض به عدم وجود ثبات اجتماعی خشونت بروز می‌کند و جرم اتفاق می‌افتد</p>	<p>عدم وجود ثبات اجتماعی</p>	
<p>اجتماع بعضی افراد خاص با یکدیگر زمینه را برای وقوع راحت تر جرم و در بروز مواردی خشونت فراهم می‌کند.</p>	<p>اجتماع انواع و اقسام افراد و گروه‌های اجتماعی</p>	
<p>در صورت عدم مشارکت و تحرک اجتماعی در جامعه ممکن است شرایط پیش بیاید که عدم رضایت را در برداشته باشد که به بروز خشونت منجر شود.</p>	<p>عدم تمایل به مشارکت و تحرک اجتماعی</p>	<p>در زمینه توسعه اجتماعی</p>
<p>نارضایتی از محل سکونت، عدم عمران و آبادانی و رسیدگی مسئولین و جز آن باعث می‌شود که افراد ساکن هیچ تعلق خاطری و وابستگی به محل سکونت خود نداشته باشند و در این مسیر بسیاری از ارزش‌های مقبول جامعه زیرپا گذاشته می‌شود؛ وقتی افراد ساکن در محلی خود را متعلق به آن محل ندانند و ارتباطات و همبستگی‌های محلی کمرنگ شود و فردیت جای اولویت‌های گروهی را بگیرد، پیشگیری محلی از بین می‌رود و در صورتی که پیشگیری دولتی و رسمی نیز وجود نداشته باشد، خشونت بروز می‌کند و جرم وقوع می‌یابد.</p>	<p>عدم تعلق خاطر و وابستگی به محل سکونت</p>	

عدم وجود عدالت اجتماعی (برحسب طبقه، جنسیت، نژاد، ملیت، مذهب و نسل)	بروز خشونت و وقوع جرم در جهت اعتراض به عدم وجود عدالت اجتماعی رخ می‌دهد.
وجود فضاهای فرسوده	فضاهای فرسوده به علت فقدان بهداشت، اسکان مهاجران، تراکم جمعیت و ... مکان‌های مناسبی جهت وقوع بعضی جرائم می‌باشند.
وجود سکونت‌گاه‌های غیررسمی	سکونت‌گاه‌های غیررسمی به علت دور ماندن از بقیه جامعه مکان‌های مناسبی جهت وقوع جرم می‌باشند.
جدا بودن و دور ماندن از بقیه جامعه	جداماندن و دور ماندن از قبیله جامعه می‌تواند شرایط مناسبی را فراهم کند تا افراد بی آن که به راحتی شناخته شوند دست به ارتکاب جرم بزنند.
جدایی گزینی فضایی به سوی جدایی کامل اقشار و گروه‌های مختلف اجتماعی گرایش می‌یابد و محل‌های سکونت به محل‌هایی برای تعاملات و تماس‌های درون طبقه تبدیل خواهند شد. افزایش تماس‌های درون طبقه‌ای و کاهش تماس‌های بین طبقه‌ای منجر به جدایی میان طبقات می‌شود که بروز خشونت و وقوع جرم را در پی دارد.	جدایی گزینی فضایی به سوی جدایی کامل اقشار و گروه‌های مختلف اجتماعی گرایش می‌یابد و محل‌های سکونت به محل‌هایی برای تعاملات و تماس‌های درون طبقه تبدیل خواهند شد. افزایش تماس‌های درون طبقه‌ای و کاهش تماس‌های بین طبقه‌ای منجر به جدایی میان طبقات می‌شود که بروز خشونت و وقوع جرم را در پی دارد.
وجود فضاهای خالی فراوان بدون کاربرد مشخص یا متروک مکان مناسبی جهت جمع شدن افراد مجرم و وقوع جرم می‌باشد.	وجود فضاهای خالی فراوان بدون کاربرد مشخص یا متروک
پایین بودن سطح سواد، کمبود متخصصین	به علت پایین بودن سطح سواد در بعضی افراد ممکن است ایشان برای نشان دادن اعتراض‌های خود خشونت بروز دهند یا حتی به علت وجود تعصب یا فشاری بر روی یک سری مسائل جرم اتفاق بیفتد.
در زمینه محیط اجتماعی	در زمینه سواد

<p>در جهت اعتراض به عدم برآورده شدن نیازهای فرهنگی خشونت بروز می‌کند.</p>	<p>عدم برآورده شدن نیازهای فرهنگی (آموزش) عدم دسترسی برابر به تحصیلات، عدم هزینه کردن برای تحقیق و توسعه، وجود اثرات منفی وسایل رسانه‌ای و ارتباط جمعی و جز آن»</p>	<p>در زمینه‌نیازهای فرهنگی</p>
<p>در جهت اعتراض به عدم دسترسی به امکانات فرهنگی مورد نیاز یک زندگی مناسب به‌خصوص برای جوان‌ها خشونت بروز می‌کند.</p>	<p>عدم دسترسی به امکانات فرهنگی مورد نیاز یک زندگی مناسب به‌خصوص برای جوان‌ها (مراکز فرهنگی: فرهنگسرا، کتابخانه و ...)</p>	<p>در زمینه امکانات فرهنگی</p>
<p>در صورت عدم مشارکت فرهنگی در جامعه ممکن است شرایطی پیش بیاید که عدم رضایت را در برداشته باشد که به بروز خشونت منجر شود.</p>	<p>عدم وجود مشارکت فرهنگی</p>	
<p>در صورت عدم وجود یکپارچگی فرهنگی در جامعه ممکن است تعارضات فرهنگی و در پی آن بروز خشونت رخ دهد.</p>	<p>عدم وجود یکپارچگی فرهنگی</p>	
<p>خرده فرهنگی‌های خاص واکنشی است که افراد را از فشارهای اجتماع و ارزش‌های جامعه فرار می‌دهد و از قیودات رها می‌سازد؛ تعصب و پافشاری روی یک سری خرده فرهنگ‌های خاص منجر به بروز خشونت و وقوع جرم شود.</p>	<p>وجود خرده فرهنگ‌های خاص</p>	<p>در زمینه توسعه فرهنگی</p>
<p>بی‌اعتنایی به هنجارها و اصول اجتماعی، منفعت طلبی شخصی به جای منفعت طلبی گروهی و ... منجر به بروز خشونت و وقوع جرم می‌شود.</p>	<p>پایین بودن سطح فرهنگ عمومی</p>	

در صورت عدم پایداری الگوهای سنتی زبان و فرهنگی در جامعه ممکن است تعارضات فرهنگی و در پی آن بروز خشونت رخ دهد.	عدم پایداری الگوهای سنتی زبان و فرهنگی		
در اثر آلودگی‌های هوا، آب و خاک سلامتی انسان به خطر می‌افتد، توانایی اقتصادی جامعه کاهش می‌یابد و محصولات و تولیدات آن رو به زوال می‌رود، جامعه دچار بی ثباتی می‌شود که بروز خشونت و وقوع جرم را به همراه خواهد داشت.	وجود آلودگی هوا	در زمینه آلودگی‌های محیطی	
	وجود آلودگی آب		
	وجود آلودگی خاک		
وجود آلودگی صوتی به علت تأثیری که بر روی ذهن می‌گذارد موجب بروز خشونت و وقوع جرم می‌شود.	وجود آلودگی صوتی		
وجود آلودگی بصری به علت تأثیری که بر روی ذهن می‌گذارد موجب بروز خشونت و وقوع جرم می‌شود.	وجود آلودگی بصری		
سوانح طبیعی باعث از بین رفتن ساختار اجتماعی جوامع می‌شود و زمینه‌های بروز خشونت را فراهم می‌کند.	وجود سوانح طبیعی (زلزله، سیل و جز آن)	در زمینه سوانح طبیعی و مصنوعی	محیطی
سوانح مصنوعی در نتیجه دخالت‌های ناآگاهانه یا اقدامات آگاهانه و محاسبه شده انسان به وجود می‌آیند، که موجب از بین رفتن جان انسان‌ها و تخریب کلی جامعه می‌شود و زمینه را برای بروز خشونت و وقوع جرم فراهم می‌کند.	وجود سوانح مصنوعی (آتش سوزی، جنگ و جز آن)		
دفع غیربهداشتی زباله، فاضلاب و آب‌های سطحی؛ وجود گازهای گلخانه‌ای، تهی شدن اتمسفر از ازن، ته نشینی اسیدها، خوردگی خاک، از بین رفتن فضاهای سبز، مراتع و جنگل‌ها، تغییرات آب و هوایی، گرم شدن کره زمین و جز آن باعث از بین رفتن ساختار اجتماعی جوامع می‌شود و زمینه‌های بروز خشونت را فراهم می‌کند.	دفع غیر بهداشتی زباله، فاضلاب و آب‌های سطحی؛ وجود گازهای گلخانه‌ای، تهی شدن اتمسفر از ازن، ته نشینی اسیدها، خوردگی خاک، از بین رفتن فضاهای سبز، مراتع و جنگل‌ها، تغییرات آب و هوایی، گرم شدن کره زمین و جز آن	در زمینه استفاده پایدار از زمین	

عدم وجود قوانین و مقررات مشخص و مدرن برنامه ریزی شهری	در جهت اعتراض به عدم وجود قوانین و مقررات مشخص و مدون برنامه ریزی شهری خشونت بروز می‌کند.	قوانین و مقررات
عدم وجود ضمانت اجرایی قوانین و مقررات برنامه ریزی شهری منجر به وقوع جرم می‌شود. مثال: فروش پارکینگ و تبدیل آن به کاربرد مسکونی در ساختمان‌ها، که در نتیجه آن اتومبیل‌ها مجبور به پارک در کنار خیابان می‌شوند، که این کار زمینه سرقت اتومبیل و سرقت از اتومبیل را که از انواع جرائم شهری می‌باشند را بالا می‌برد.	عدم وجود ضمانت اجرایی قوانین و مقررات برنامه ریزی شهری	
عدم وجود الگویی برای ارزیابی اثرات قوانین و مقررات برنامه ریزی شهری در سیستم‌های شهری خشونت بروز می‌کند و جرم اتفاق می‌افتد.	در جهت اعتراض به عدم وجود الگویی برای ارزیابی اثرات قوانین و مقررات برنامه ریزی شهری در سیستم‌های شهری خشونت بروز می‌کند و جرم اتفاق می‌افتد.	
فقدان مدیریت جامع شهری منجر به بروز دوباره کاری‌ها و جز آن می‌شود و بروز خشونت شهری و در مواردی جرائم شهری را به دنبال خواهد داشت.	فقدان مدیریت جامع شهری	مدیریتی
تصمیم‌سازی‌های نامناسب شهری به علت از بین رفتن منابع افراد و گروه‌های خاصی از جامعه عامل بروز خشونت و وقوع جرم می‌باشد.	تصمیم‌سازی نامناسب شهری	
با توجه به پیچیدگی روابط درون جوامع، پایین بودن میزان نهادمندی جامعه مدنی منجر به بروز خشونت می‌شود.	پایین بودن میزان نهادمندی جامعه مدنی	
کمرنگ بودن حضور ابزارهای کنترل اجتماعی و تضعیف کنترل و پیشگیری محلی منجر به وقوع جرم می‌شود.	کمرنگ بودن حضور ابزارهای کنترل اجتماعی	
عدم نظارت کامل و دائمی نهادهای تامین کننده امنیت منجر به ایجاد تقویت و جسارت در میان مجرمان و منجر به بروز خشونت و وقوع جرم می‌شود.	عدم نظارت کامل و دائمی نهادهای تامین کننده امنیت	

همچنین داری پور و ملکی، شاخص‌های سنجش احساس امنیت را منظر شهری به شرح جدول شماره ۳ ارائه نموده اند:

جدول شماره ۳- شاخص‌های سنجش احساس امنیت بر اساس منظر شهری

مولفه‌های اصلی	معیارها	زیرمعیارها
حس مکان	احترام به نیاز انسانی	توجه به موضوعاتی چون آرامش، ایمنی و زیبایی
	عدم تمایل به جایگزینی	-
	میزان علاقه	-
	انعطاف پذیری	توانایی و قدرت فضا در پذیرفتن عملکردها و انجام فعالیت‌های گوناگون
	سازگاری بصری	متناسب بودن خصوصیات بصری منظر با عملکرد و معنی محیط
هویت مکان	تأثیر بر مخاطبین	-
	حس اعتماد به نفس	-
	تمایز	عناصر متمایز کننده منظر از نقاط دیگر، تعریف هدف مردم از استفاده مکان
	اثربخشی	وجود منظر مناسب با عملکرد و نوع فعالیت در محیط
	تداوم و پیوستگی	آشنایی و تجربه شخصی فرد از محیط و منظر
خاطره انگیزی	فرهنگ	توجه به آداب و رسوم و باورهای جامعه در منظر
	حس تعلق	رضایت فرد از منظر و حس تعلق در محیط
	مانوس بودن	-
	تجربه در محیط	خاطرات موجود از منظر محیط در ذهن افراد- تجربه محیط و اثر محیط

مولفه‌های اصلی	معیارها	زیرمعیارها
خوانایی	جهت یابی	قرائت سهل محیط و راهیابی آسان به نقاط مختلف
	روشنی و وضوح	تصویر روشن از فضا در ذهن هر ناظر
	وجود راهنما	وجود عناصر راهنما
	وجود نشانه	وجود عناصر شاخص منظر و نشانه برای شناسایی محیط
	انطباق فرم و عملکرد	سهولت خوانش فضا در انطباق فرم و عملکرد
ادراک عمومی و لذات بصری	زیباشناسی	چشم نوازی کالبد فضا یا ترکیب بندی، کیفیت رنگ و مصالح، پیوند بنا با محیط
	احساس آشفستگی	وجود اغتشاش و عناصر چشم آزار
	جذابیت	-
	تنوع	تنوع فرم‌ها و عملکردها در حس مکان
	نفوذپذیری بصری	ارتباط بصری با نقاط مختلف
	آلودگی	وجود آلودگی‌های تاثیرپذیر بر زندگی انسان، آلودگی صدا، محیطی و بصری
	سرزندگی	-
	ایمنی	توجه به ایمنی و وجود فضاهای بی خطر و آزاررسان
	شکل و اندازه	وجود نظم هندسی؛ اندازه مناسب
	روابط و چیدمان	چیدمان مبلمان، ارتباط مبلمان شهری با نیازهای انسان
فرم و ریخت شناسی	ابعاد و مقیاس	رعایت و توجه به مقیاسهای انسانی
	بافت و تزئینات	-
	وسعت	وسعت فضا
	نور	روشنایی و نورپردازی مناسب بنا در شب، استفاده مناسب از نور روز
	تناسب	توجه به تناسب فضایی، تناسب منظر با اندازه فضا
	استفاده از عناصر طبیعی	استفاده از فضای سبز، درختان و عناصر طبیعی موجود در محیط
	رنگ	وجود رنگ‌های آرامش بخش در فضا

روش تحقیق

با عنایت به موضوع تحقیق، که بدنبال حل نیاز و مشکلی شناخته شده، یعنی تحلیل تأثیر، همگرایی و واگرایی کنشگران امنیتی تهران بزرگ، است پژوهش یک تحقیق کاربردی است. و با توجه به امکان بسط دانش الگو و اجرا در حوزه امنیت پایتخت، هدف توسعه‌ای نیز تعقیب شده است. رویکرد تحقیق، آمیخته است. با عنایت به ماهیت تحقیق، که از داده‌ها و روش‌های کمی و کیفی استفاده می‌نماید، پژوهش، رویکردی آمیخته اکتشافی دارد.

جامعه اسنادی: شامل کلیه اسناد و مدارک منتشرشده مرتبط با کنشگران و امنیت استان تهران می‌باشد. و جامعه خبرگی: شامل ۴۸ نفر از خبرگان و کارشناسان در بخش کیفی و ۹۲ نفر در بخش کمی از خبرگان وزارت کشور، استانداری و فرمانداری‌های استان تهران، فرماندهی کل انتظامی، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، قرارگاه ثارالله تهران، وزارت اطلاعات، دبیرخانه شورای عالی امنیت ملی، شورای امنیت کشور، فرماندهی انتظامی تهران بزرگ، غیره دارای ویژگی‌های ذیل: تحصیلات کارشناسی ارشد و دکتری در حوزه‌های مرتبط با امنیت داخلی، امنیت عمومی و امنیت اجتماعی، آینده‌پژوهی، راهبرد، دارای حداقل ۱۰ سال تجربه و مسئولیت در حوزه امنیت استان تهران

در گام کیفی، از نمونه‌گیری هدفمند^۱، بر اساس انتخاب افراد مدنظر که واجد ویژگی‌های نمایانی در موضوع تحقیق باشند، استفاده شده است و پس از تحلیل‌های اولیه مصاحبه‌های انجام‌شده، مهمترین کنشگران امنیتی استان تهران شناسایی شد و مصاحبه‌ها تا سطح اشباع نظری ادامه یافت. در گام دوم (گام کمی)، نمونه‌ها به‌طور هدفمند از میان خبرگان انتخاب شده‌اند. روش نمونه‌گیری، تمام شمار و بصورت هدفمند تا سطح اشباع نظری است. حجم نمونه ۱۰۰ نفر بوده است که پس از جمع‌آوری پرسشنامه نهایتاً ۹۲ نفر به پرسشنامه پاسخ و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

در این تحقیق، از روش کتابخانه‌ای برای بررسی منابع و متون مرتبط و از روش میدانی شامل مصاحبه، گروه کانونی و پرسشنامه برای اطلاع از نظرات و آرای خبرگان موضوع استفاده شده است. در روش میدانی، از ابزار گروه کانونی، مصاحبه و پرسشنامه و در روش کتابخانه‌ای از فیش برداری و مرور نظام‌مند منابع، از میان منابع معتبر و دسته اول، استفاده شده است.

1. Mixed Research
2. Purposive sampling.

سنجش روایی (اعتبار) ابزار

از آنجا که پرسش‌نامه تحقیق حاضر از نوع محقق ساخته می‌باشد، در این تحقیق برای رسیدن به هدف روایی دو اقدام کلی به صورت زیر صورت گرفته است:

الف- در این پژوهش نظر به استناد مستقیم به مطالعه متون، مقالات و منابع علمی و سپس بهره‌گیری از دانش، اشرافیت و تجارب مستند نخبگان و مدیران عالی و صاحب‌نظران حوزه مدیریت بحران‌های امنیتی، شاخص‌های هر کدام از مؤلفه‌های تحقیق استخراج و برای روایی سؤالات مصاحبه، از دیدگاه‌ها و نظرات متخصصان مختلف تا حد اشباع نظری استفاده گردیده و پس از تأیید در گروه کانونی، سؤالات مورد نظر مصاحبه استخراج گردید و از طرف دیگر سعی گردید، ارتباط مطلوب با مصاحبه‌شوندگان برقرار گردد.

ب- در ادامه برای بالا بردن روایی پرسش‌نامه از پیش آزمون استفاده شد، و در ادامه پرسشنامه نهایی تهیه و توزیع گردید.

پایایی^۲ ابزار سنجش

پایایی آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی کل کنشگران به وسیله دو ضریب آلفای کرونباخ و ضریب دیلون-گلدشت این (ضریب ترکیبی) مورد بررسی قرار گرفته است. مقدار قابل قبول برای این دو ضریب حداقل ۰/۷ است. همان‌طور که در جداول ذیل مشخص است مقادیر آلفای کرونباخ و ضریب دیلون-گلدشت این برای تمامی بیشتر از ۰/۷ است و این نشان از پایایی مناسب شاخص‌ها در خصوص سازه خود است.

جدول شماره ۴- آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی کل کنشگران

Reliability Statistics

آلفای کرونباخ	پایایی ترکیبی	تعداد کنشگران
۷۵۲.	۷۵۷.	۶۲

(تحصیل محقق)

1. Validity.
2. Reliability.

توصیف ویژگی‌های نمونه مورد بررسی

مطالب این بخش اختصاص به مشخصات پاسخگویان مرتبط است، اطلاعات موجود به تفصیل از طریق جداول و نمودارهای مناسب توصیف شده است. در سطور ذیل به بررسی مشخصات زمینه‌ای نمونه مورد بررسی پرداخته می‌شود.

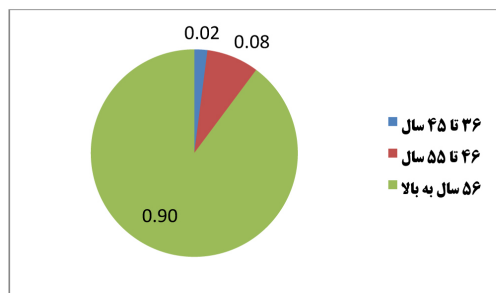
تعداد پاسخ دهندگان

پرسشنامه نهایی که به صورت کاغذی پس از حضور محقق و همکاران خدمت خبرگان جامعه تحقیق و ارائه توضیحات و تشریح چارچوب تحقیق، در اختیار ۵۳ نفر از خبرگان قرار گرفته، در نهایت ۵۳ پرسشنامه تکمیل و اخذ شد.

جمعیت شناختی

نمونه مورد بررسی در بخش مصاحبه و پرسشنامه بر حسب سن

جدول شماره ۵- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب سن

سن	فراوانی	درصد
۳۶ تا ۴۵ سال	۲	۰.۰۲
۴۶ تا ۵۵ سال	۷	۰.۰۸
۵۶ سال به بالا	۸۳	۰.۹۰
کل	۹۲	۱.۰۰

شماره ۱- نمودار توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب سن

با توجه به نتایج جدول بالا ۹۰ درصد پاسخگویان بالای ۵۶ سال قرار داشته‌اند و ۸ درصد پاسخگویان بالای ۴۶ سال داشته که نشان‌دهنده تجربه بالای خبرگان می‌باشد.

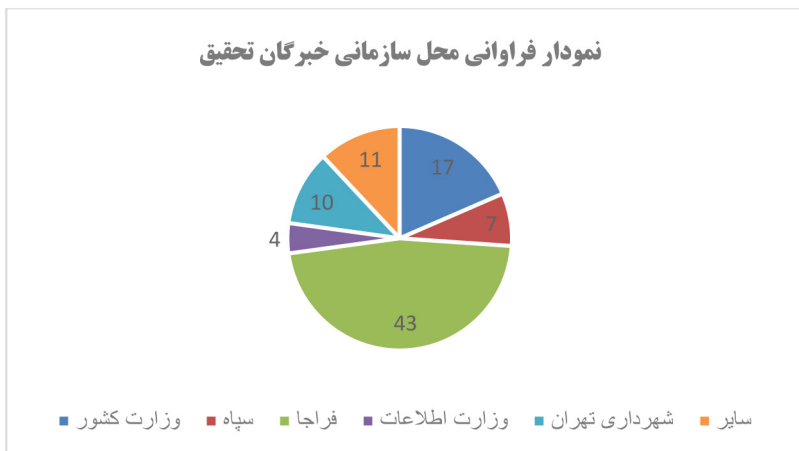
جدول شماره ۶- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب تحصیلات

شکل شماره ۲- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب تحصیلات

با توجه به نتایج جدول بالا ۴۸ درصد پاسخگویان دارای مدرک تحصیلی دکتری و همتراز و ۴۴ درصد دارای مدرک کارشناسی ارشد و دانشجویان دکتری می‌باشند که بیانگر اعتبار علمی خبرگان تحقیق می‌باشد.

نمودار شماره ۳- نمونه مورد بررسی بر حسب محل سازمانی خبرگان

با توجه به نتایج جدول بالا همه پاسخگویان از طیف‌های مرتبط با امنیت استان تهران می‌باشند که بیانگر این است نمونه آماری دارای تجربه خدمتی مناسبی در حوزه امنیت استان تهران را دارند. با توجه به ماهیت تحقیق، که رویکردی اکتشافی دارد و به عناصر، مؤلفه و زیرمؤلفه‌های استخراج شده از ادبیات تحقیق وابسته است، لذا بر اساس نتایج، به توصیف و تحلیل نظرات خبرگان پرداخته می‌شود. طراحی پرسشنامه بخش اول تحقیق طی چند مرحله انجام شد. ابتدا با طرح یک پرسشنامه و توزیع محدود، اشکالات و نارسایی‌های پرسشنامه مورد بررسی قرار گرفت. سپس با تنظیم پرسشنامه نهائی، نسبت به توزیع آن اقدام شد. در این پرسشنامه، از کارشناسان خواسته شد، با توجه به توضیحات داده شده، در خصوص گویه‌هایی که برای پی بردن به کنشگران، اعلام نظر نمایند.

تحلیل‌های آماری

بر اساس نتایج تحقیق، میانگین رتبه‌ای کنشگران بین‌المللی، منطقه‌ای ملی و غیره از نظر خبرگان که در تدوین به شرح جدول شماره ۷ است:

جدول شماره ۷ - میانگین رتبه‌ای کنشگران بین‌المللی، منطقه‌ای ملی

میانگین رتبه‌ای	کنش‌گر/ بازیگر	ماهیت کنشگر/بازیگر	
۴۹,۸۸	آمریکا	بین‌المللی	دولتی / حاکمیتی
۳۱,۴۶	اتحادیه اروپا		
۴۱,۴۶	چین		
۳۵,۴۶	روسیه		
۱۳,۰۸	امریکای لاتین		
۱۰,۰۴	هندوستان		
۵۰,۲۳	رژیم صهیونیستی	منطقه‌ای	دولتی / حاکمیتی
۳۳,۵۰	عربستان		
۳۶,۴۲	سوریه		
۳۴,۸۱	لبنان		
۱۹,۵۸	امارات		
۱۲,۶۹	کویت		
۱۹,۸۱	قطر		
۳۰,۷۳	ترکیه		
۳۴,۳۱	عراق		
۲۹,۹۲	عمان		
۲۰,۰۰	پاکستان		
۲۶,۸۵	افغانستان		
۲۶,۸۸	آذربایجان		
۱۷,۴۲	ارمنستان		

میانگین رتبه ای	کنش گر/ بازیگر	ماهیت کنشگر/بازیگر	
۴۹,۵۴	قوه مجریه	ملی	دولتی / حاکمیتی
۴۱,۰۴	مجلس شورای اسلامی		
۴۸,۰۸	قوه قضائیه		
۴۸,۸۸	شورای عالی امنیت ملی		
۵۲,۹۲	سپاه پاسداران انقلاب اسلامی		
۳۳,۳۵	ارتش ج ۱۱		
۵۵,۵۰	ف انتظامی ج ۱۱		
۴۹,۳۸	وزارت اطلاعات		
۴۸,۳۵	وزارت کشور		
۲۵,۰۴	سازمانهای مردم نهاد		
۴۱,۲۷	منافقین و قابلیت‌های آنان	برانداز	دولتی / حاکمیتی
۲۲,۵۴	سلطنت طلبان و قابلیت‌های آنان		
۱۳,۷۳	سایر (ری استارت ، .....)		
۳۰,۵۸	جریان‌های تندرو تکفیری سنی	معاند	دولتی / حاکمیتی
۱۹,۹۲	جریان‌های تندروی شیعی منحرف		
۱۳,۶۹	چهره‌های سیاسی ، فرهنگی ،.....خارج نشین		
۲۹,۶۵	رسانه و شبکه‌های فارسی‌زبان و.....خارجی		
۲۴,۱۹	شبکه‌های اجتماعی داخلی	ناهمراه	دولتی / حاکمیتی
۲۳,۸۱	چهره‌های سیاسی داخلی		
۲۰,۸۵	چهره‌های دینی و مذهبی داخلی		
۱۹,۷۷	چهره‌های فرهنگی داخلی		
۲۰,۲۷	چهره‌های ورزشی داخلی		

میانگین رتبه ای	کنش‌گر / بازیگر	ماهیت کنشگر/بازیگر		
۲۲,۳۸	تشکل‌های کارگری و صنفی	ناهمراه	دولتی / حاکمیتی	
۲۳,۸۱	برخی تشکل‌های دانشجویی			
۲۷,۵۰	جریان‌های سیاسی مطالبه‌گر... اصلاح طلبان			
۳۸,۰۸	صدا و سیما	همراه	دولتی / حاکمیتی	
۲۸,۵۸	ائمه جمعه و جماعات			
۲۸,۰۸	شبکه‌های اجتماعی داخلی			
۲۷,۷۷	چهره‌های سیاسی			
۲۵,۷۳	چهره‌های فرهنگی			
۲۹,۸۵	چهره‌های دینی و مذهبی داخلی			
۲۲,۵۴	چهره‌های ورزشی			
۱۹,۶۵	تشکل‌های کارگری و صنفی			
۴۶,۸۱	قرارگاه ثارالله - قرار حضرت رسول (ص)			مقوم امنیت
۵۱,۸۱	فرماندهی انتظامی تهران بزرگ و شرق و غرب تهران			
۳۹,۶۹	سازمان اطلاعات استان			
۲۹,۹۶	دادگستری و دادستان تهران			
۳۵,۰۸	استانداری			
۱۵,۸۸	شهرداری			
۴۱,۱۲	هیئت‌ها و مساجد			
۴۷,۷۳	مجربان حرفه‌ای	سلب امنیت		
۴۴,۰۸	اراذل‌واوباش			

تبیین میزان تأثیر، همگرایی و واگرایی کنشگران:

بازیگران این سیستم مورد بررسی، دارای درجات مختلفی از آزادی هستند که این افراد را از طریق فعالیت‌های راهبردی، در رسیدن به اهدافی که تعیین می‌کنند و انجام موفق پروژه‌شان، قادر می‌سازد. از این رو نتیجه می‌شود که تحلیل حرکات بازیگران، مقابله با طرح و برنامه‌های آن‌ها، بررسی توازن قدرت بین آن‌ها به منظور مشخص شدن مسائل راهبردی و پرسش‌های کلیدی مربوط به آینده ضروری است. یادآوری می‌کنیم که توجه به آن بازیگرانی که به طور مستقیم یا غیرمستقیم متغیرهای کلیدی شناسایی شده در تحلیل ساختاری را کنترل می‌کنند، اهمیت دارد. تحلیل حرکات بازیگران که با نرم‌افزار مکتور انجام می‌شود در شش مرحله زیر صورت می‌گیرد:

● توجه و یادداشت کردن برنامه‌ها محدودیت‌ها و ابزار عمل بازیگر ساخت جدول راهبرد بازیگران؛

● شناسایی مسائل و اهداف راهبردی مرتبط با این عملیات؛

● قرار دادن هر بازیگر در هر عملیات و یادداشت همگرایی و واگرایی‌ها؛

● رتبه‌بندی اهداف در مورد هر بازیگر و ارزیابی تاکتیک‌های احتمالی برهمکنش همگرایی و واگرایی‌های احتمالی از لحاظ اولویت‌های هدف آن‌ها؛

● ارزیابی روابط قدرت و تدوین پیشنهاد‌های راهبردی هر بازیگر با در نظر داشتن منابع موجود و اولویت‌های هدف بازیگران؛

● مطرح کردن پرسش‌های کلیدی راجع به مثلاً تدوین فرضیه‌های مربوط به گرایش‌ها و روندها رویدادها و ناپیوستگی‌ها که تحول توازن قدرت را بین بازیگران مشخص می‌کنند این پرسش‌ها و فرضیه‌های مربوط به پاسخ‌های آن‌ها، در محدوده‌ای است که با آن‌ها سناریوها ساخته شوند.

ارزش‌افزوده حاصل از روش مکتور در درجه اول از مراحل ۳ (قرار دادن بازیگران در رابطه با اهداف آن‌ها) ۴ (تاکتیک‌های مربوط به مطابقت‌ها و تضادها)؛ و ۵ (پیشنهاد‌های راهبردی) ناشی می‌شود

برای تبیین میزان تأثیر، همگرایی و واگرایی کنشگران نسبت به یکدیگر، به کمک نرم‌افزار مکتور و اخذ نظرات خبرگان در جلسه گروه کانونی جداول تنظیم و نتایج به شرح زیر است:

جایگاه و وزن کنشگران در تقویت امنیت استان

به‌منظور تسهیل در بررسی میزان اثرگذاری هر بازیگر و روابط بین بازیگران، با کمک جمعی از خبرگان، بازیگران شناسایی شده مورد بررسی قرار گرفته و از خبرگان خواسته شد، به این بازیگران امتیازی بین ۰ تا ۳ را اختصاص دهند. با کمک پرسشنامه نظرسنجی از خبرگان انجام شده و با کمک ایشان، مهم‌ترین و اثربخش‌ترین بازیگران مؤثر بر موضوع قطبیت در جمهوری اسلامی ایران شناسایی شدند. بر این اساس بازیگران اصلی و کلیدی مشخص شده است.

در این مرحله، با کمک نرم‌افزار مکتور هم می‌توان روابط بین بازیگران و شدت و ضعف آن را بررسی کرد و هم می‌توان اثرات کنشگری ایشان را بر روی راهبردها و رویکردها سنجید. این موارد با نرم‌افزار مدیریت می‌شود و به‌صورت نمودارهای گرافیکی استخراج می‌شود تا تحلیل و بررسی مسائل راحت‌تر صورت گیرد. باید توجه داشت پایه و مبنای نرم‌افزار، نظرات خبرگان است و می‌توان گفت نرم‌افزار تجمیع نظرات را به‌صورت گراف‌های قابل تحلیل و ساده درآورده و یک شمای کلی و همه‌جانبه از موضوع مورد بررسی ارائه می‌دهد.

در این پژوهش نیز خبرگان با امتیازدهی به روابط بین بازیگران، میزان اثرگذاری و اثرپذیری و رویکردهای شناسایی شده ایشان، به تحلیل بازیگران مؤثر بر موضوع قطبیت و ترسیم وضعیت رقابت‌پذیری ایشان پرداخته و بر اساس نظرات خبرگان و جمع‌بندی آن، اطلاعات دریافتی وارد نرم‌افزار شده است. خروجی‌های حاصل شده از نرم‌افزار در دو بخش پژوهش مورد استفاده قرار خواهند گرفت، در بخش اول و تحلیل بازیگران برای سناریو پردازی و در بخش دوم، تحلیل راهبردها و رویکرد بازیگران که در راهبرد پردازیمورد استفاده قرار خواهد گرفت.

در تحلیل نرم‌افزار مکتور، امکان اثرگذاری هر بازیگر بر بازیگر دیگر، بر اساس میزان احتمال تهدید و خطر آن برای سایرین در آینده با امتیاز بین ۰ تا ۴ به شرح زیر سنجیده می‌شود:

- امتیاز ۰: بدون اثر؛
- امتیاز ۱: اثر بر روی رویه‌های عملیاتی؛
- امتیاز ۲: اثر بر روی پروژه‌ها؛
- امتیاز ۳: اثر بر روی مأموریت‌ها؛ و
- امتیاز ۴: اثر بر روی ماهیت وجودی.

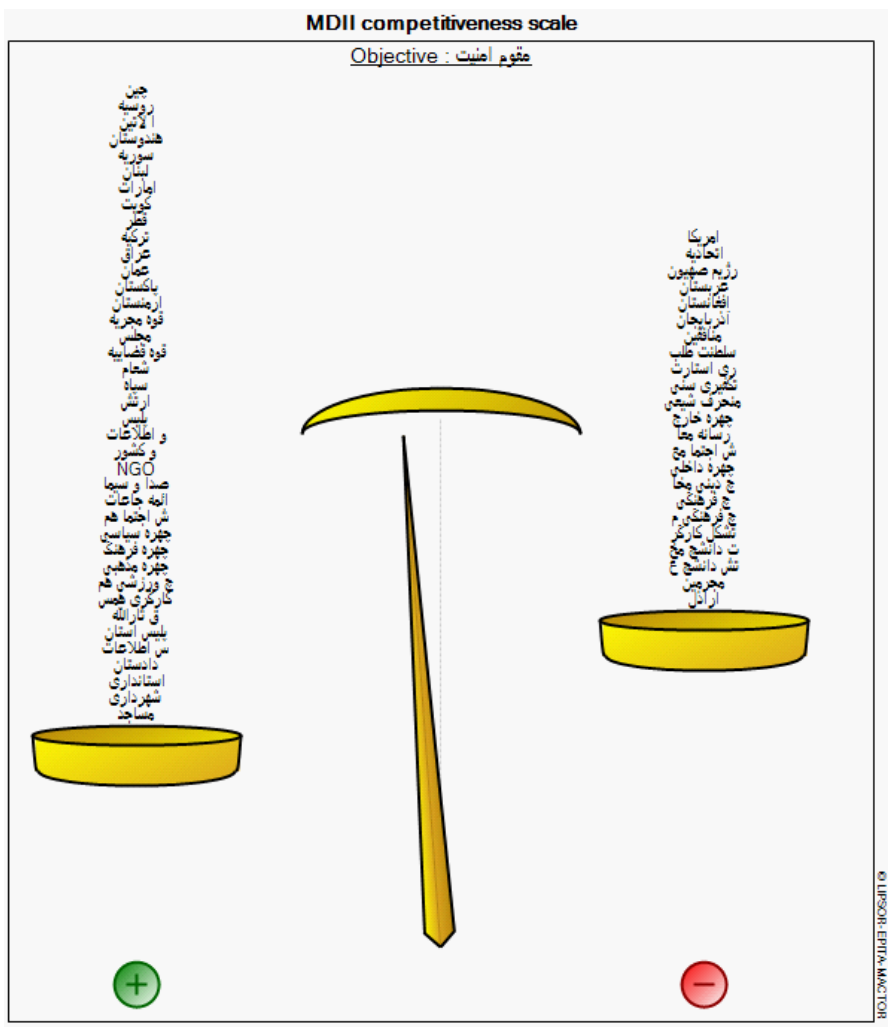
نتایج حاصل از درج نظرات خبرگان در نرم‌افزار مکتور و تحلیل نرم‌افزاری این نظرات، در قالب نقشه اثرگذاری و وابستگی مستقیم میان بازیگران آینده امنیت استان تهران ترسیم شده است.

جایگاه و وزن کنشگران در وضعیت‌های مؤثر بر تقویت امنیت، منعطف مثبت، منعطف منفی و سلب امنیت به شرح نمودارهای زیر است. بر اساس این نمودارها، تحلیل کنشگران برای سناریوهای مختلف و استخراج عدم قطعیت‌های اولیه به‌منظور تعیین عدم قطعیت بحرانی، تهیه گردید.

نکته حایز اهمیت در خصوص تحلیل جایگاه کنشگران مختلف، بررسی کارکرد هر کنشگر بر اساس نقش تعیین شده در چهار وضعیت تقویت امنیت، منعطف مثبت، منعطف منفی و سلب امنیت به‌صورت یکپارچه است مثلاً امریکا، دارای نقش منفی در تقویت امنیت و مستعد ایفای نقش منعطف منفی و کنشگری مهم در سلب امنیت استان تهران در سناریوهای تحقیق با قلمرو زمانی پنج‌ساله می‌باشد. یا رژیم صهیونیستی، دارای نقش منفی در تقویت امنیت و منعطف مثبت و مستعد ایفای نقش منعطف منفی و کنشگری مهم در سلب امنیت پایتخت می‌باشد که نشان‌دهنده اراده نیروهای امنیتی استان و کشور برای دفاع از امنیت و دشمنی جدی کنشگران معاند برای برهم زدن امنیت است.

شکل شماره ۱- جایگاه کنشگران مؤثر در تقویت و سلب امنیت استان تهران

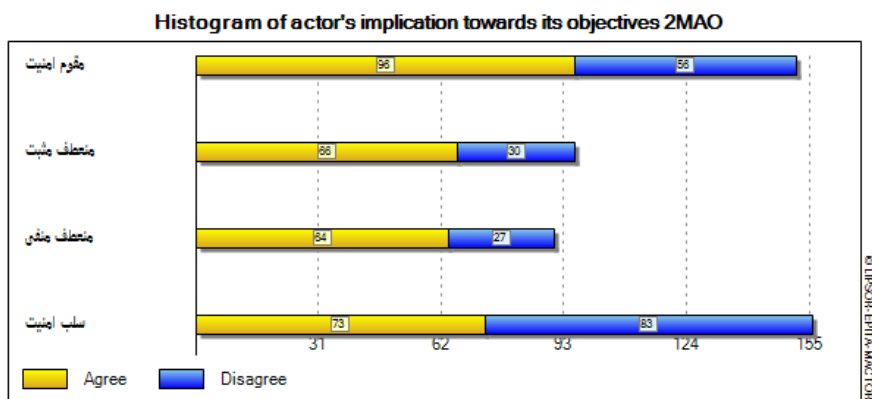
بر اساس شکل شماره ۱ کنشگران مؤثر در تقویت امنیت و سلب امنیت نمایان است. نتایج حاکی از آن است که کنشگران مؤثر در تقویت و سلب امنیت از توان و ظرفیت بالای برخوردارند که اهمیت تقویت حافظان امنیت و کنشگری مؤثر در مقابل سلب کنندگان امنیت را طلب می‌نماید.

هیستوگرام میزان اثر کنشگران در امنیت استان تهران

میزان اثرگذاری کنشگران امنیتی استان تهران، به شرح شکل شماره ۲ است که به‌عنوان یکی از مهم‌ترین مولفه‌ها، در تدوین سناریوهای آینده قابل استفاده است.

شکل شماره ۲- هیستوگرام میزان اثر کنشگران در امنیت استان تهران

بر اساس نتایج شکل شماره ۲، میزان ظرفیت کنشگران در تقویت امنیت، سلب امنیت و منعطف منفی و مثبت بودن آنان نشان داده می‌شود. نتایج حاکی از آن است که کنشگران در سلب امنیت و تقویت امنیت استان تهران توان بالای دارند، همچنین از نظر خبرگان، نقش انعطاف کنشگران در سلب و تقویت امنیت استان قابل توجه است که به‌عنوان مدیریت عدم قطعیت می‌توان آنرا در دستور کار مدیران عالی کشور و استان قرار داد.

نقشه و شکل همگرایی بین کنشگران استان تهران

میزان همگرایی بازیگران امنیتی استان تهران در شکل شماره ۳ و ۴ ارائه گردید. این شکل، نشان می‌دهند نقاط نزدیک بین راهبردهای بازیگران و محل همگرایی این راهبردها را در چه محل‌هایی می‌توان پیش‌بینی کرد. نتایج این تحلیل، این امکان را مسئولین امنیتی استان فراهم می‌آورد تا با تمرکز بیشتری بر روی محل نزدیک بودن راهبردها به همدیگر و در هم تنیدگی آن‌ها اقدامات خود را برنامه‌ریزی نمایند.

منابع

قرآن کریم.

طباطبائی، محمد حسین (۱۳۹۰). المیزان فی تفسیر القرآن. ج ۱۹، تهران: موسسه مطبوعاتی اسماعیلیان.

الهامی، امیر حسین - برهانی، کاظم و پورطاهری، محمد امین (۱۴۰۱). آینده نگاری راهبردی احساس امنیت شهری در کلانشهر تهران. امنیت ملی ۱۲ (۴۴)، ۱۷۱-۲۱۲.

افسری، رسول - بهزادفر، مصطفی - و خیرالدین، رضا (۱۳۹۹). آینده پژوهی امنیت اجتماعی در نظام شهری ایران: شاخص‌شناسی برای تبیین، سنجش و اولویت‌بندی. آینده پژوهی دفاعی ۵ (۱۶)، ص ۱۰۹-۱۴۱. doi: 10.34220/dfsr.10.2020.39782

کلاهیجان، محمود (۱۳۹۸). کارگزاران امنیت در مکتب امنیتی جمهوری اسلامی ایران. فصلنامه آفاق امنیت، ۱۲ (۴۳)، ۵-۳۵.

صفوی، سید یحیی (۱۳۸۸)، رساله با عنوان جغرافیای نظامی ایران (تحلیل جغرافیایی امنیت تهران)، دانشگاه تربیت مدرس - دانشکده

لینچ، کوین (۱۳۸۶). تئوری شکل خوب شهر، ترجمه جسیب بحرینی، تهران: دانشگاه تهران خوب. بمانیان، محمدرضا و هادی محمودی نژاد (۱۳۸۸). امنیت و طراحی شهری، تهران: انتشارات هله. رضویان، محمدتقی و پرویز آقایی (۱۳۹۳). بررسی و ارزیابی احساس امنیت اجتماعی در محله نمونه موردی (مطالعه تطبیقی محلات جماران و فاطمی)، فصلنامه جغرافیا و برنامه ریزی شهری چشم انداز زاگرس، سال ششم، شماره ۲۰، صص ۵۷-۴۳.

رضویان، محمدتقی و دیگران (۱۳۹۳)، سنجش و تحلیل میزان ادغام کلانشهرهای تهران و استانبول در فرایند جهانی شدن، فصلنامه مطالعات راهبردی جهانی شدن، دوره پنجم، شماره ۱۶. حسینی، افصح (۱۳۸۸). دستیابی به امنیت شهری پایدار در محلات ناامن شهری، پایان نامه ارشد رشته برنامه ریزی شهری و منطقه‌ای، تهران: دانشگاه شهیدبهشتی.

داری پور، نادیا، ملکی، سعید (۱۳۹۴). بررسی نقش مولفه‌های منظر شهری در ارتقای سطح احساس امنیت شهروندان در فضاهای عمومی شهر اهواز، دو فصلنامه پژوهش‌های منظرشهر، سال ۲، شماره ۳.

Leon, D. S. (2020). Urban Security Policies and Their Effects on Collective Efficacy. In *Violence in the Barrios of Caracas* (pp. 125-154): Springer, retrieved from